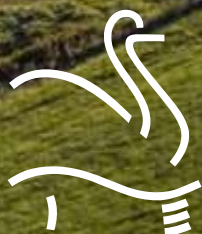

Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit

Dijkversterking Culemborgseveer - Beatrixsluis

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Behoort bij besluit van B&W
855187

Colofon

Rapportgegevens	
Rapporttitel	Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit
Ondertitel	Dijkversterking Culemborgseveer - Beatrixsluis
Versie:	2.0
Datum:	12 november 2024

Vrijgave:

Verantwoordelijkheid	Functie	Naam	Paraaf
Opsteller:	Coordinator vergunningen	Royal HaskoningDHV	
Verificateur:	Coordinator planproces	HDSR	
Autorisator	Omgevingsmanager	HDSR	
Vrijgever	Projectmanager	HDSR	

Documenthistorie:

Versie	Datum	Toelichting
2.0	12 november 2024	definitief

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Poldermolen 2
030 634 57 00 **T**
sterkelekdijk@hdsr.nl **E**
hdsr.nl/sterkelekdijk **W**

**STERKE
LEKDIJK**

Inhoudsopgave

1	Algemeen	4
2	Beschrijving rijksmonument Fort Honswijk	6
2.1	Omschrijving complex Fort Honswijk	6
2.2	Belang Fort Honswijk	8
2.3	Technische staat	9
2.4	Gebruik fortwal Fort Honswijk	9
3	Ingreep	11
3.1	Variantenanalyse en optimalisatie	11
3.2	Uitvoeringsmethode	13
3.3	Impact van de ingreep	15
3.4	Bodemverstoring en archeologie.	16
Bijlage 1	Complexonderdelen Fort Honswijk	

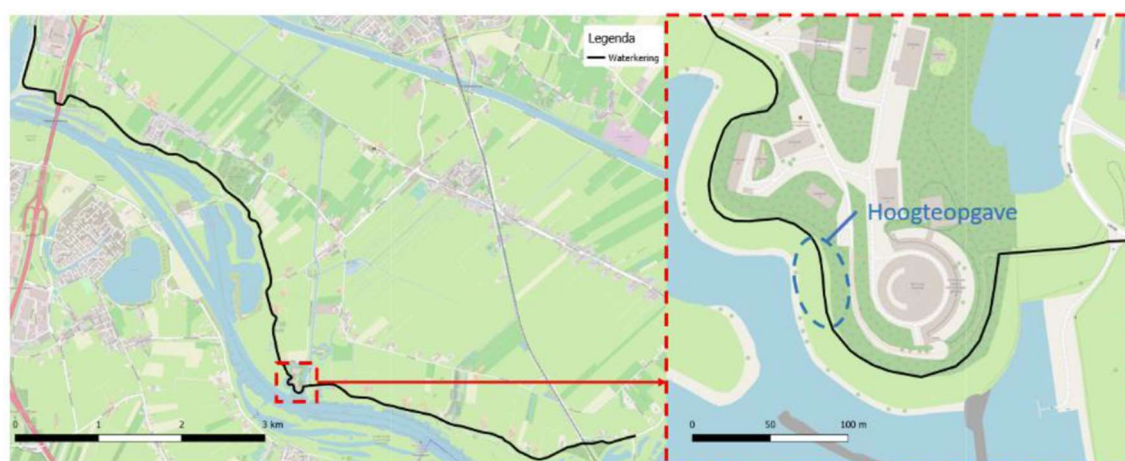
1 Algemeen

De Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven is 900 jaar oud en beschermt een groot deel van Midden- en West-Nederland tegen hoge waterstanden op de Lek en Nederrijn. Sinds 1 januari 2017 gelden nieuwe veiligheidsnormen voor primaire waterkeringen. Om te voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen moet de dijk versterkt worden.

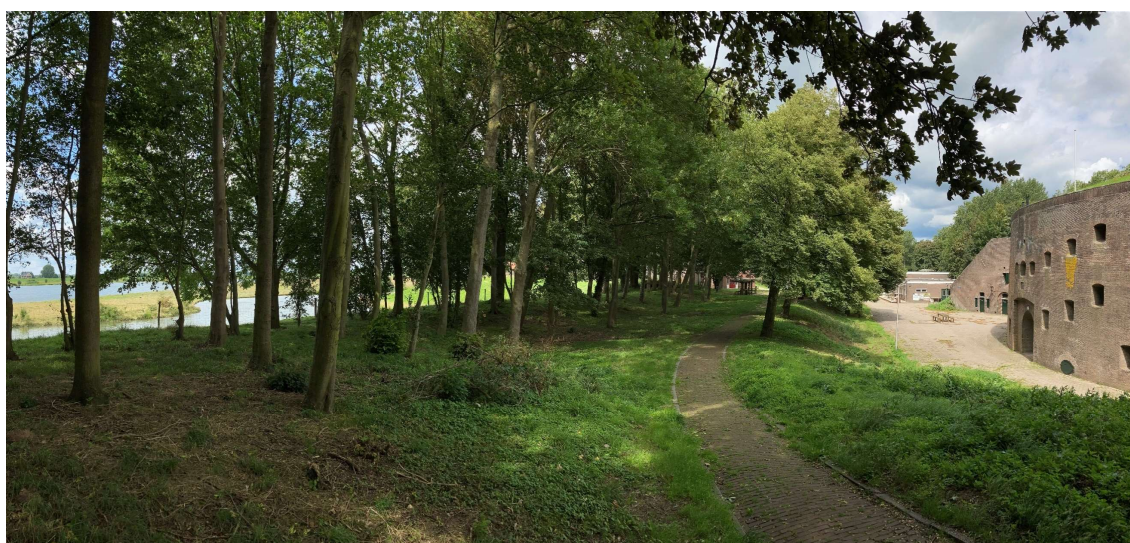
Deze aanvraag gaat over het versterken van de fortwal van Fort Honswijk met een stalen damwand. De fortwal is onderdeel van de primaire waterkering van HDSR. De fortwal voldoet niet aan de waterveiligheidseisen. Met het inbrengen van de damwand wordt de veiligheid van de dijk in overeenstemming gebracht met de wettelijke norm. Ten behoeve van de aanvraag voor de omgevingsvergunning rijksmonumentenactiviteit is deze notitie opgesteld.

Waterveiligheidsopgave fortwal Fort Honswijk

Als onderdeel van de dijkversterking zal een stalen damwand worden geplaatst op een klein deel van de fortwal van het rijksmonumentale Fort Honswijk. Op een deel van de fortwal (40 m lengte) is er sprake van een waterveiligheidsopgave voor het faalmechanisme hoogte.

Figuur 1: locatie waterveiligheidsopgave

Figuur 2: foto van de locatie waar de fortwal niet voldoet aan de waterveiligheid (linkerzijde foto)

Op de kruin van de waterkering (fortwal) bevinden zich op deze locatie een meerdere bomenrijen. Omdat een boom tijdens een maatgevende storm kan omwaaien, dient er volgens de waterveiligheidsnormen bij een boom op een primaire waterkering rekening gehouden te worden met een ontgrondingskuil ter plaatse van de boom. Uit onderzoek volgt dat ontgroning van de bomen op de kruin leidt tot een kruinverlaging waardoor een deel van de waterkering niet meer voldoet aan de normen voor waterveiligheid.

2 Beschrijving rijksmonument Fort Honswijk

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk

Dijkvak: 6

Monumentnummer: 531624

Bestaande uit 13 complexonderdelen: 531625, 531626, 531627, 531628, 531629, 531630, 531631, 531632, 531633, 531634, 531635, 531636, 531637.

Figuur 3: Overzichtstekening van de verschillende complexonderdelen

Kadastraal perceel: HTN04-I-2554

Datum van aanwijzing:

Datering: 1846

Object: Fort Honswijk

2.1 Omschrijving complex Fort Honswijk

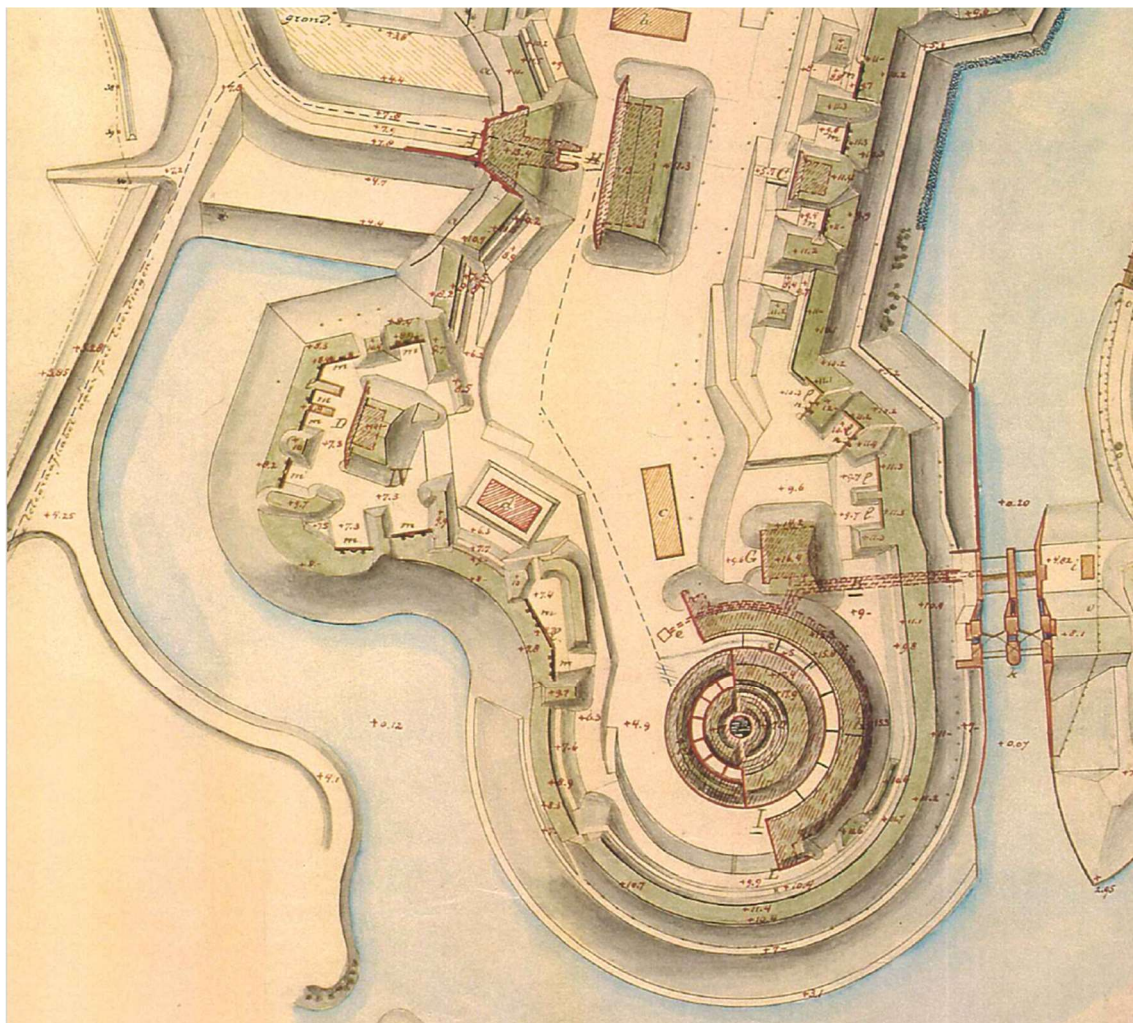
Het ongeveer 13,5 ha beslaande complex Fort Honswijk (grootste lengte circa 390 m, grootste breedte circa 225 m) bestaat ruwweg uit een vierhoekig, sterk asymmetrisch aardlichaam met afgeronde begrenzingen, vrijwel totaal omgeven door een natte gracht, waarop behalve een toren met contrescarpgalerij, onder meer enkele bomvrije remises, een poortgebouw en een bakstenen fortwachterswoning voorkomen. Buiten de natte gracht bevinden zich de buitenoevers en intacte onderdelen van de omleidingsweg, alsmede een (van oudsher en nog ten dele) met grenspalen als zodanig aangemerkte zone van het Ministerie van Oorlog, de Militaire Landsgrond. De fortwal is onderdeel van deze 'fortaanleg met aardwerken'.

Het complex bestaat verder uit de volgende complexonderdelen:

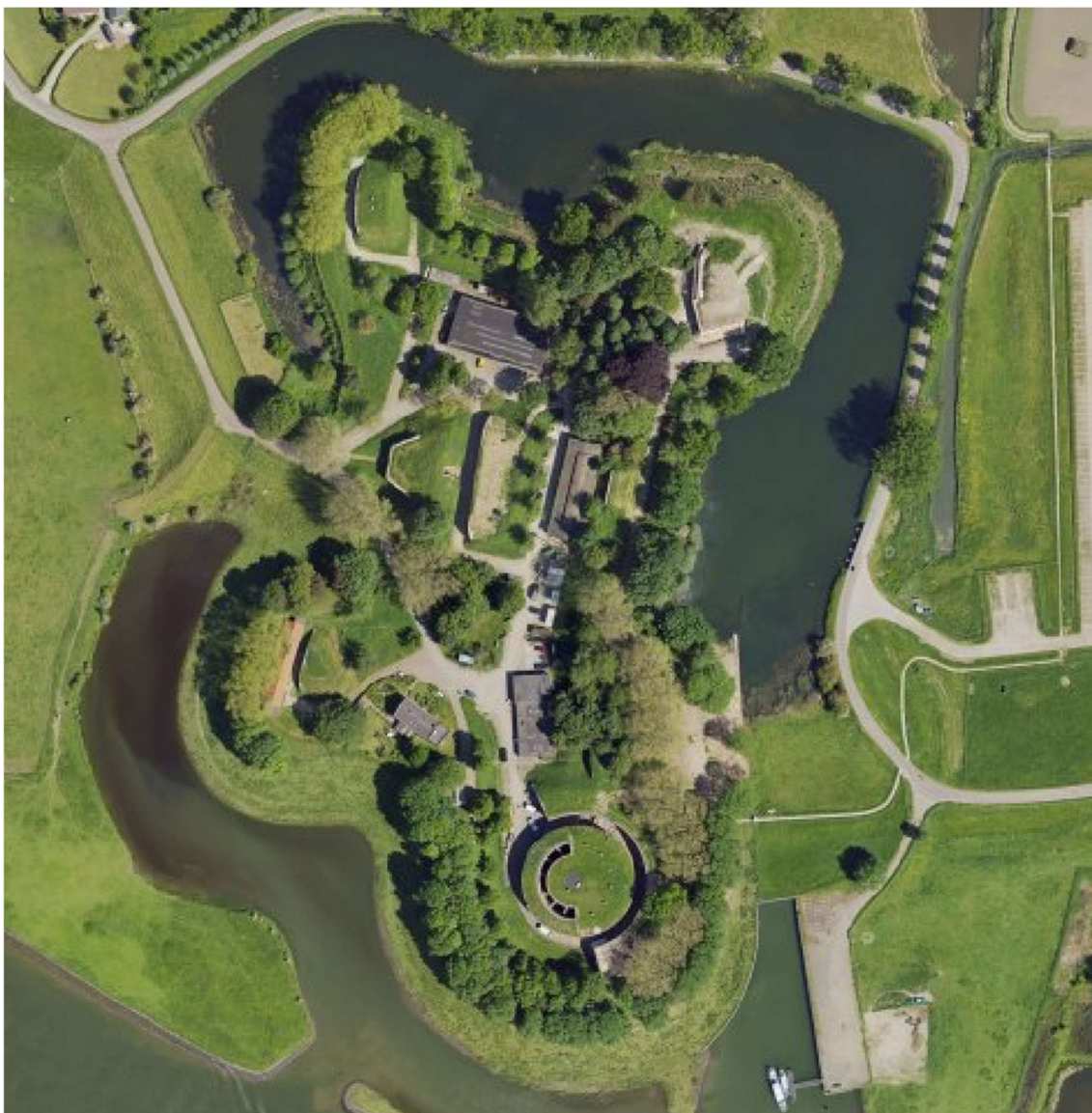
- Toren
- Contrescarpgalerij met Poterne en Remise
- Schuilplaats met verbruiksmagazijn C / Bomvrij gebouw
- Remise D / Bomvrij gebouw
- Remise E / Bomvrij gebouw
- Remise F en Remise Annex Kazemat M / Bomvrije gebouwen
- Remise G / Magazijn / Bomvrij gebouw

- Munitiedepot H / Bomvrij gebouw (kruit- en projectielenmagazijn en werkplaats)
- Fortwachterswoning
- Poortgebouw (A) met toegangspoterne
- Inundatiesluis / keersluis met brug
- Restant inundatiesluis

Een nadere beschrijving van de complexonderdelen is te vinden in de bijlage van dit rapport

Figuur 4: historisch kaartbeeld van Fort Honswijk

Figuur 5: Luchtfoto van Fort Honswijk

2.2 Belang Fort Honswijk

Het Complex 'FORT HONSWIJK' is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW
- Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde
- Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch.
- Ensemblewaarde en situationele waarden vanwege zijn ligging binnen het systeem van de NHW in het algemeen en in het bijzonder in de direct de relatie tot de complexen Lunet aan de Snel, Werk aan de Korte Uitweg, de Gedekte Gemeenschapsweg, met Inundatiekanaal en de Groeneweg en tot Fort Everdingen op de Zuidelijke Lekdijk.
- Het complex is representatief (karakteristiek) omdat het nog steeds de fysieke onderdelen, kenmerken en vele omgevingskenmerken vertoont die destijds tot bouw en aanpassing aanleiding waren.
- Het complex is gaaf bewaard omdat qua structuur en fysiek voorkomen de hoofdzaken van de toestand in de jaren '70 van de 19e eeuw zijn bewaard en nauwelijks zijn gewijzigd.

De kenmerken en waarden bij Fort Honswijk (dijkvak 6) worden uitgelicht in het document Totstandkoming Ontwerp Fort Honswijk dat bij deze aanvraag is bijgevoegd.

Hier wordt ingegaan op:

- Karakter van het landschap en de dijk
- Cultuurhistorie en landschappelijke waarden
- Ecologie
- Overige kenmerken en waarden

2.3 Technische staat

De fortwal is een aarden wal met een grasbekleding. Deze is onderdeel van de primaire waterkering en verkeert aan de buitenzijde in een goede staat. De fortwal ligt nog op de oorspronkelijke locatie. Er zijn in het verleden geen grote verschuivingen of aanpassingen geweest aan het grondwerk zelf.

Figuur 6: Foto van de huidige staat van de fortwal op de locatie van de waterveiligheidsopgave.

2.4 Gebruik fortwal Fort Honswijk

Het gebruik van het fortterrein en de fortwal zal door de komst van de stalen damwand en taludverflauwing van de fortwal niet veranderen.

Het Fort is in beheer van Stichting Fort Honswijk. Het fortterrein is sinds 2018 tussen zonsopkomst en zonsondergang opengesteld voor wandelaars. Er lopen meerdere wandelroutes over het Fortterrein (Klompepad, Lint- en Linieroute en NS-wandelroute). Een wandelpad gaat over de kruin van de fortwal: tussen de toegang aan de oostzijde tot aan de ingang van het fortterrein. De verbreding van de kruin zal vanaf dit pad minimaal zichtbaar zijn en heeft geen invloed op de wandelroute. Het talud van de fortwal is niet toegankelijk en er staat op dit moment een hekwerk, waardoor dit geen effect heeft op recreatie.

Figuur 7: Foto links: wandelpad op en langs de kruin van de fortwal. De constructie zal aan de linkerzijde van de bomen (links op de foto) worden geplaatst. Foto rechts: hekwerk aan de rand op de kruin van de fortwal. Het talud is niet toegankelijk.

3 Ingreep

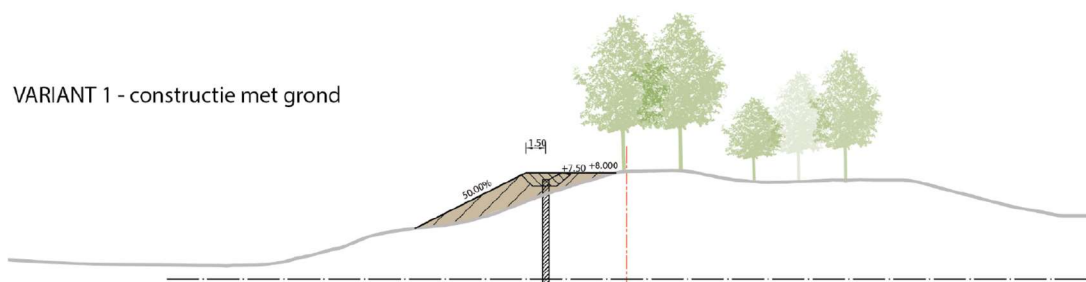
3.1 Variantenanalyse en optimalisatie

De versterkingsopgave is complex omdat er verschillende waarden en belangen bij elkaar komen op deze locatie. De belangrijkste zijn:

- De fortwal is een rijksmonument, grote wijzigingen aan de fortwal zijn niet gewenst i.v.m. de beschermde status.
- De bomenrijen op de dijk zijn van groot belang voor verschillende beschermde vleermuissoorten die in en om het fort leven. Het kappen van bomen is daardoor moeilijk.
- De dijkbeheerder heeft geen voorkeur voor een tijdelijke versterkingsmaatregelen (zoals het plaatsen van bigbags/zandzakken bij een hoogwatersituatie), een definitieve maatregel is hiermee noodzakelijk.

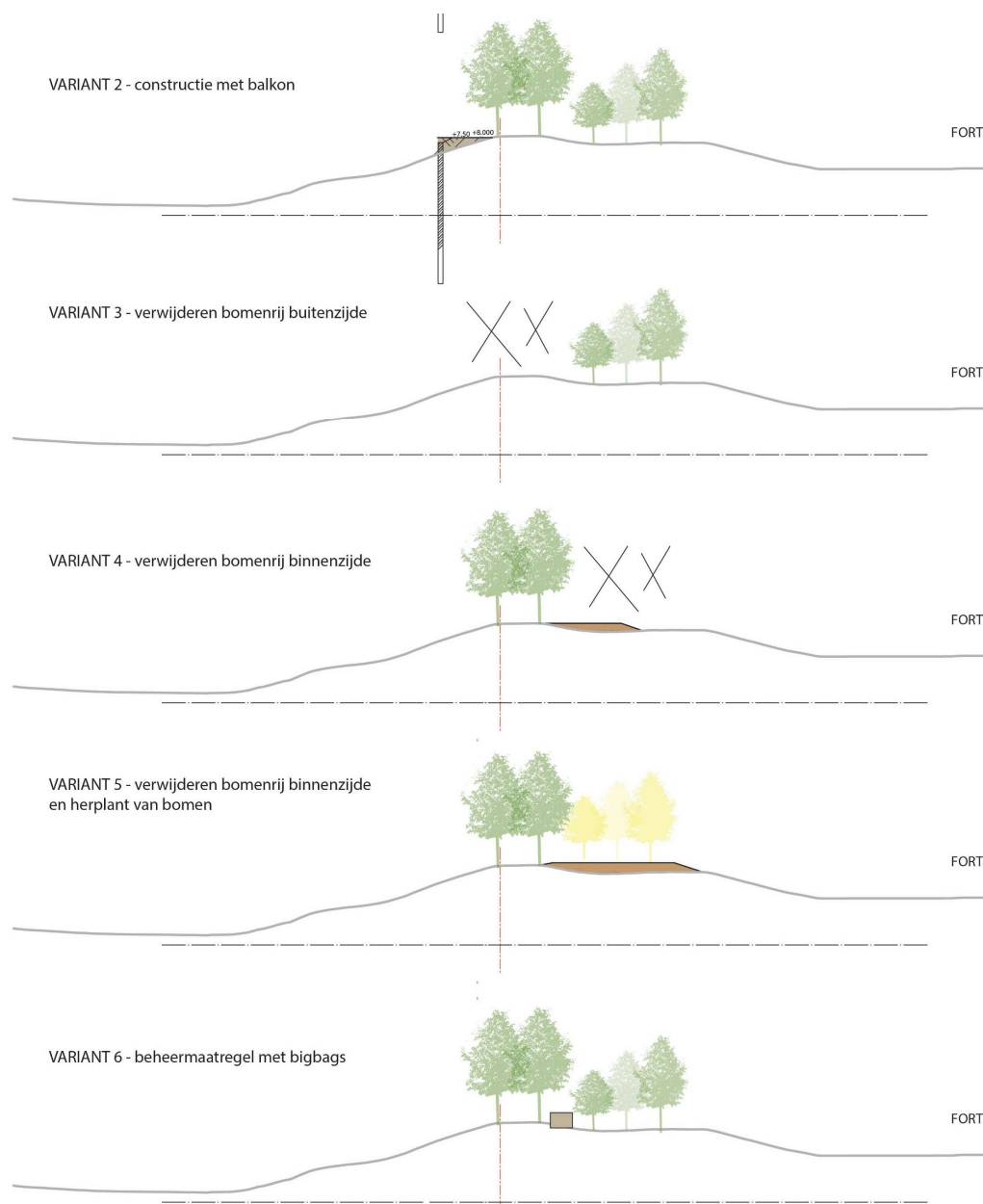
In het ontwerpproces zijn zes varianten opgesteld na het spreken van verschillende experts (ecologie, beheer, techniek, cultuurhistorie, landschap). Deze varianten zijn vervolgens beoordeeld met het beoordelingskader uit MER deel 1. Voor een aantal criteria is afgeweken van het MER-kader, omdat de situatie rondom Fort Honswijk afwijkend is ten opzichte van overige delen van de waterkering.

Na een zorgvuldige afweging is gekozen voor variant 1: het aanbrengen van een constructie in de fortwal, op 'veilige' afstand van de bomen om deze niet aan te tasten. Om de fortwal zo minimaal mogelijk aan te tasten geldt als optimalisatie dat de constructie zo dicht mogelijk bij de kruin van de fortwal geplaatst wordt. Figuur 8 geeft de globale weergave van variant 1 die voortkomt uit de fase van de variantenstudie. Het eindelijke vergunningenontwerp komt naar voren onder paragraaf 3.2 (Uitvoeringsmethode) van dit rapport.

Figuur 8: Variant 1 – Constructie in de Fortwal, waarmee de bomen niet gekapt hoeven te worden en er een permanente waterveiligheidsmaatregel aanwezig zal zijn. Dit profiel is een globale weergave.

Hieronder zijn de zes varianten te zien die zijn opgesteld t.b.v. het vergunningenontwerp. Op hoofdlijnen zal worden toegelicht wat de doorslaggevende effecten zijn geweest om de varianten 2 t/m 6 af te laten vallen.

Figuur 9: de zes varianten die zijn opgesteld voor de versterking van de fortwal voor het faalmechanisme hoogte.

- Variant 2: Bij deze variant wordt een constructie aangebracht, maar de grond niet opgevuld, maar een balkon gecreëerd op de fortwal. De vormgeving met balkon wijkt zeer sterk af van de vorm van de fortwal, waardoor dit ongewenst is vanuit de kenmerken van het Rijksmonument.
- Bij variant 3, 4 en 5 moeten bestaande bomen worden gekapt die van groot belang zijn voor de verschillende soorten vleermuizen die rondom het Fort leven. De bomen hebben verschillende functies: als jachtgebied, vliegroute, migratieroute, paarverblijfplaats en beschutting. Vanuit ecologie is dit ongewenst.
- Variant 6: Bij deze variant worden tijdelijke maatregelen voor dijkversterking toegepast; bij een hoog water worden bigbags geplaatst. Voor beheer en onderhoud van de waterkering is dit ongewenst. Er moet een (ongewenste) extra actie worden opgenomen in het hoogwaterbeschermingsplan. De beheerder gaat niet akkoord met tijdelijke maatregelen.

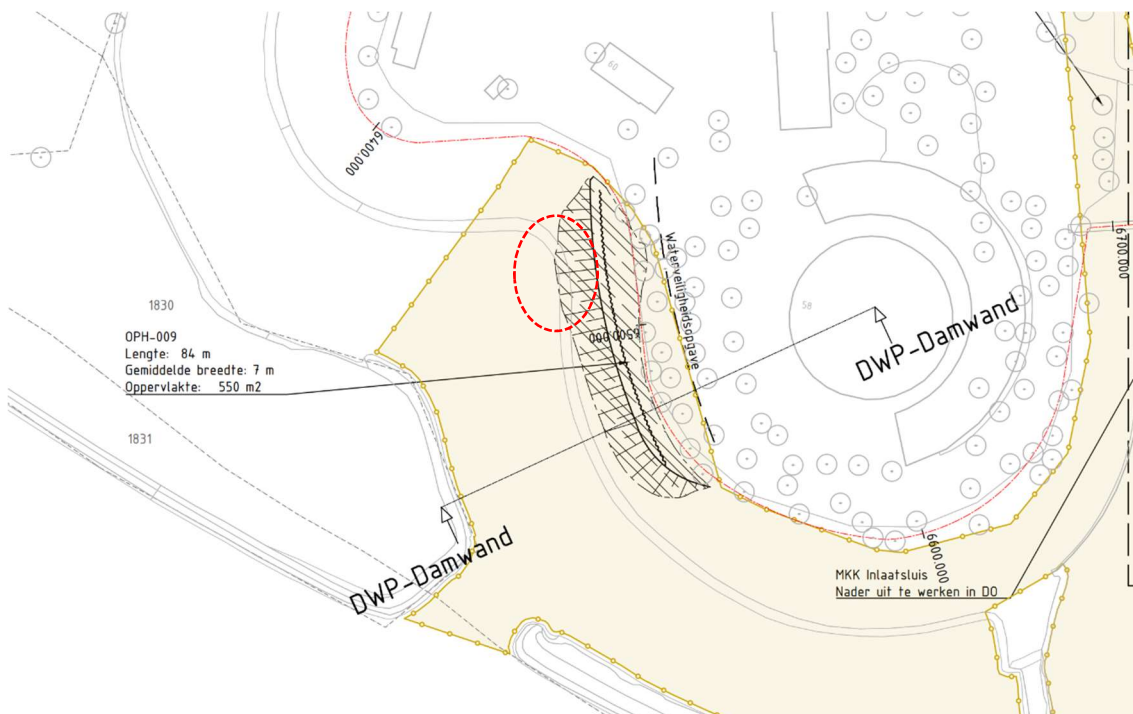
3.2 Uitvoeringsmethode

De te plaatsen damwand heeft een lengte van ca. 84 meter. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt de leeflaag opgenomen en tijdelijk opgeslagen. Aansluitend wordt een werkterrein aangelegd waar de kraan op gepositioneerd kan worden, de kranen worden via water aangevoerd en kunnen voor de werklocatie van het ponton afrijden, het talud op met schotten. De damwand wordt drukkend aangebracht middels Silent Piler techniek, dit om trillingen op deze locatie te voorkomen/te minimaliseren. Alleen de eerste vier damwandplanken worden trillend ingebracht, deze zijn benodigd om het Silent Piler systeem te installeren. We werken van zuid naar noord, zodat de in te trillen damwanden zover mogelijk van het fort worden aangebracht. Na het aanbrengen van de damwand, word de heisleuf aangevuld en de leeflaag weer terug aangebracht.

De uitvoering van de plaatsing is dan als volgt:

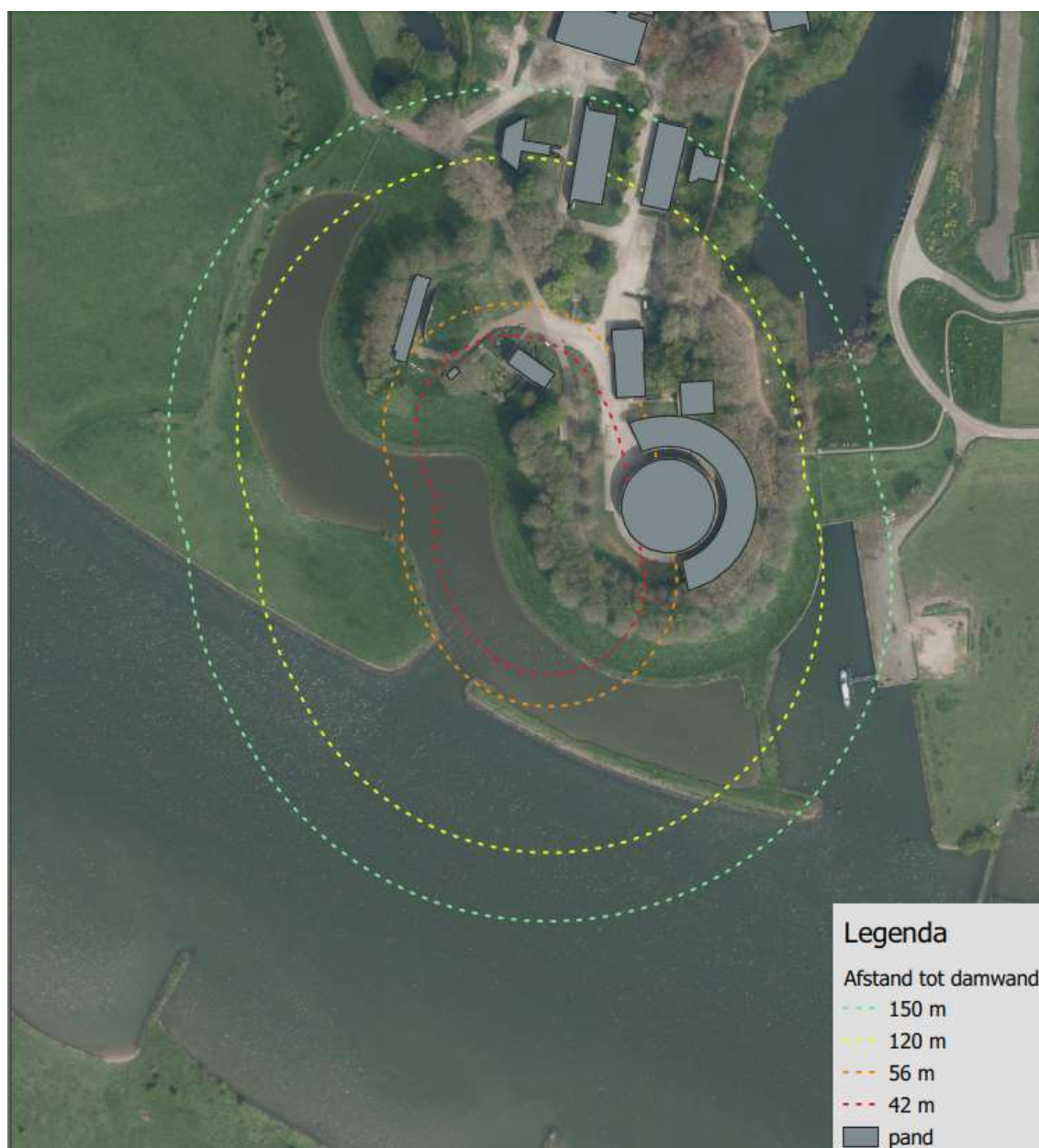
- Materieel op ponton laden;
- Materieel vanaf ponton aan land brengen ter plaatse van het werk;
- Minimaal snoeien van bomen zodat damwand kan worden aangebracht;
- Uitvoeren grondwerkzaamheden om werkplateau te creëren;
- Damwandstelling en damwanden aanvoeren over het water;
- Aanbrengen damwand
- Eerste vier planken intrillen, starten vanaf zuidzijde;
- Vanaf hier de overige damwandplanken indrukken met Silent Piler om trillingshinder te beperken;
- Profileren maaiveld. Er hoeven geen bomen gekapt te worden.

In figuur 10 is in lichtgeel de werkzone zichtbaar op tekening.

Figuur 10: Bovenaanzicht van het vergunningenontwerp. Aan de oostzijde van de fortwal zal op deze locatie de stalen damwand worden aangebracht. Op de tekening is zichtbaar waar de grond wordt aangevuld. Op het omcirkelde deel zal de teen van de fortwal 3,30 meter de fortgracht in steken. Het betreft een 'worst case' weergave: optimalisaties zullen worden uitgewerkt.

Er is een trillingsberekening uitgevoerd naar het optreden van trillingen tijdens het inbrengen van de damwand. Hierbij is als worst case aanname uitgegaan van intrillen van de gehele damwand. De berekende trillingscontour is weergegeven in figuur 11.

Figuur 11: trillingscontouren ter plaatse van het Fort. Te zien is dat de toren en poortwachterswoning binnen de trillingscontour met risico op schade (56 m) vallen.

De 56 m-contour is de contour waarbinnen een risico op schade aan de orde is op basis van worst case aannamen. De complexonderdelen Toren (monumentnummer 531626) en Fortwachterswoning (monumentnummer 531634) bevinden zich binnen deze risicocontour.

In werkelijkheid zullen alleen de eerste paar damwandplanken worden ingetrild. De meest zuidelijke damwanden worden ingetrild, zodat zoveel mogelijk afstand wordt gehouden van de toren van het fort en de fortwachterswoning.

De rest zal worden ingebracht met drukken. Dit brengt aanzienlijk minder trillingen met zich mee.

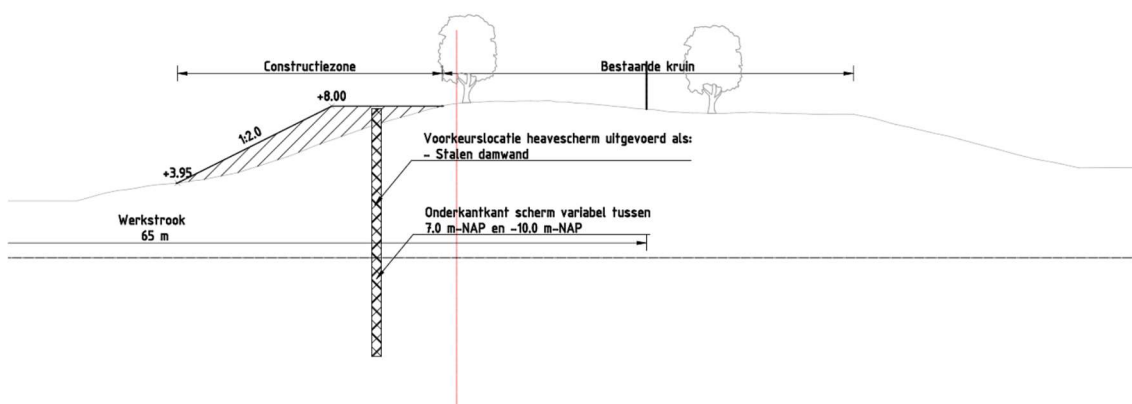
Voorafgaan aan de werkzaamheden wordt een bouwkundige nulopname verricht.

De trillingen die tijdens de werkzaamheden optreden zullen worden gemonitord. Hiertoe wordt eerst, op basis van de kenmerken van de omliggende gebouwen, bepaald welke grenswaarde voor trillingen de relevante bouwwerken hebben. Tijdens de uitvoeringswerkzaamheden worden trillingsmeters geplaatst om te bepalen of deze waarde dreigt te worden overschreden. Als dit gebeurt wordt een passende maatregel toegepast. Het monitoringsplan wordt voor de start van de uitvoering aan de gemeente voorgelegd.

3.3 Impact van de ingreep

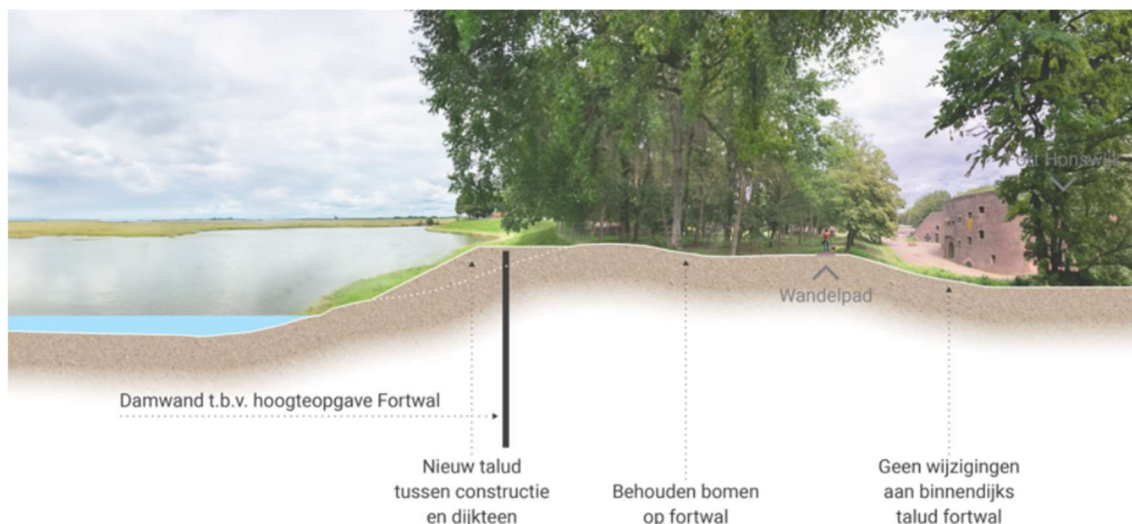
Bij Fort Honswijk wordt de fortwal aangepast om de ondergrondse constructie (stalen damwand) af te dekken met grond. Hiervoor wordt een kruinverbreding en taludaanpassing toegepast. Dit betekent een directe wijziging aan de vorm van de fortwal:

- De nieuwe breedte van de kruin wijkt af van de bestaande situatie en de rest van de fortwal, waardoor een uitbuiging van de bovenzijde ontstaat.
- Door de taludaanpassing zal de helling van het talud veranderen, waardoor een 'uitbuiging' in het talud ontstaat.
- Door de taludaanpassing zal op een klein gedeelte van de fortwal de teenlijn van het talud opschuiven. Dit heeft tot gevolg dat de fortwal op een klein gedeelte verder het water van de fortgracht in zal steken.

Figuur 12: Technisch profiel van het vergunningenontwerp ter hoogte van de fortwal Fort Honswijk

Figuur 13: 3d-profiel van de ingreep bij de fortwal: boven de bestaande en onder de nieuwe situatie

De ingreep zal impact hebben op de vorm van de fortwal. Wel moet hierbij worden benoemd dat de uitbuiging van het talud en kruin van de fortwal niet zichtbaar zal zijn vanaf de Lekdijk en toegangsweg naar het fort. De aanpassing – en dan met name de bredere kruin – zal wel zichtbaar zijn vanaf het wandelpad dat op de fortwal loopt.

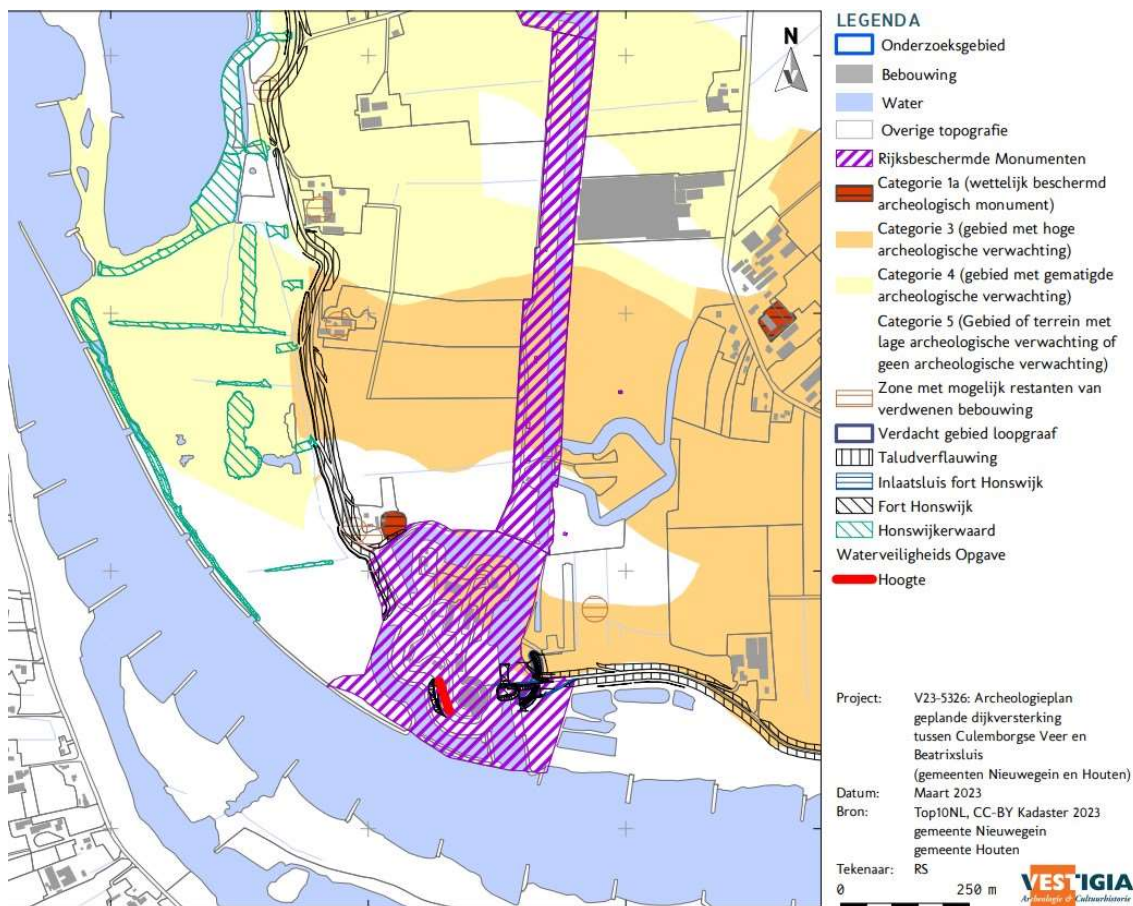
De locatie van de verticale constructie in de figuren 12 en 13 is ingetekend op de locatie waarvan wordt verwacht dat deze haalbaar is zonder de bomen te beschadigen. Echter: de ingetekende grondaanvulling is een worst case. Deze is ingetekend voor het geval de wand **niet** op de gewenste locatie kan worden geplaatst, in verband met de ruimte die naast de bomen nodig is voor het hijsen van de planken. In dat geval wordt de damwand verder naar buiten geplaatst, van de bomen af en richting rivier. Het ingetekende grondwerk maakt dit naar buiten plaatsen mogelijk.

Als de verticale constructie, volgens verwachting, kan worden ingebracht op de ingetekende locatie, dan is er geen of nauwelijks een verandering aan de kruin en het talud nodig en dan zal de teenlijn van de fortwal niet verschuiven. Er is dan geen sprake van een wijziging.

Bij de ingreep worden geen materialen verwijderd waardoor geen sloopgegevens of -tekeningen benodigd zijn voor de onderhavige vergunningaanvraag. Het beheer van de fortwal zal na de ingreep niet wijzigen ten opzichte van het reeds bestaande beheer.

3.4 Bodemverstoring en archeologie.

Aan de fortwal zullen bodemverstorende werkzaamheden plaats vinden; de stalen damwand zal minimaal 15 meter de grond in steken. De bodem zal in een kleine zone worden verstoord maar het grondwerk van de fortwal zal op de huidige locatie blijven liggen. Op het gebied van archeologie worden geen risico's verwacht. Het gedeelte waar werkzaamheden plaatsvinden worden geen archeologische waarden verwacht, zoals te zien is in figuur 14. Het gebied ligt niet op een stroomrug/oeverwal en heeft in het verleden buitendijks gelegen.

Figuur 14: Kaartbeeld van het archeologieplan, maart 2023

Bijlage 1 Complexonderdelen Fort Honswijk

531625: Fortaanleg met aardwerken, (resten van) emplacements schuilplaatsen en dergelijke, wegen, natte gracht met (buiten)oeveren en deel omleidingsweg en met (door grenspalen aangeduide) militaire landsgrond.

Adres:

Monumentnummer: 531625

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829, HTN04-I-935, HTN04-I-415, HTN04-I-528, HTN04-I-1830.

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering:

Object: Fortaanleg met aardwerken, (resten van) emplacements schuilplaatsen en dergelijke, wegen, gracht met (buiten)oeveren en deel omleidingsweg en met (door grenspalen aangeduide) militaire landsgrond als basale onderdelen van een geconcentreerd verdedigingswerk nabij een rivieraccess.

Fortaanleg met aardwerken (resten van) emplacements, schuilplaatsen en dergelijke, wegen, natte gracht met (buiten)oeveren en deel omleidingsweg en met (door grenspalen aangeduide) militaire landsgrond van Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW
- Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde
- Archeologische waarden vanwege de mogelijk in de bodem aanwezige sporen en resten van een of meer sluizen, loopgraven, emplacements en dergelijke.
- Ensemblewaarde en situationele waarden vanwege zijn ligging binnen het systeem van de NHW in het algemeen en in het bijzonder in de vrijwel gave relatie met het schootsveld.
- Het onderdeel is representatief omdat het verschillende fasen van ontwikkeling van accesverdediging op grote schaal en in vrijwel ongeschonden fysieke omgeving laat zien.
- Het complex is goed bewaard omdat het in sinds omstreeks 1900 vrijwel ongewijzigde staat het systeem van bescherming door middel van aarden dekking en het eveneens nagenoeg ongewijzigde grondplan laat zien.

531626: Toren

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531626

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1844-1848

Object: Centraal in het zuidoostelijke bastion van het complex Fort Honswijk op een ronde plattegrond gebouwde, bakstenen toren – gebruikt als logies- en opslaggebouw – die de kern van de oudste aanleg vormt. Er waren oorspronkelijk vier bouwlagen, inclusief het souterrain; bij de modernisering rond 1879 is de bovenste bouwlaag verwijderd, waardoor de toren nu nog drie bouwlagen kent, inclusief het souterrain. Bovenop het bouwwerk bevindt zich tegenwoordig een metersdikke, min of meer vlakke, aarden dekking. De toren heeft een diameter van rond 45 m en is tegenwoordig ca. 12,5 m hoog.

De TOREN (1) van Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw)

Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit

12 november 2024

18 van 27

- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de contrescarpgalerij.
- Het onderdeel is relatief zeldzaam omdat het de grootste van een fort deel uitmakende toren in Nederland is en omdat er verder geen exemplaren met binnengalerij zijn gebouwd en het is representatief voor dit type torens omdat het een goed voorbeeld is van een exemplaar waarvan de bovenste bouwlaag om militair tactische redenen is verwijderd en dat is voorzien van een beschermende contrescarpgalerij.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat talrijke kenmerkende onderdelen in exterieur en interieur zijn behouden en naar vorm en functie herkenbaar zijn gebleven.

531627: Contrescarpgalerij (K) met poterne en remise (L)

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531627

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1881-1885

Object: In de jaren 1881-1885 vond aanpassing en uitbreiding van Fort Honswijk met een CONTRESCARPGALERIJ (K) en aangebouwde REMISE (L) plaats. De contrescarpgalerij van Fort Honswijk ligt, ongeveer halfrond, aan de oostzijde van de bomvrije toren, op een afstand van omstreeks 4 m daarvan. Aan de buitenzijde is de contrescarpgalerij gedekt door een metersdikke, flauw hellende aardlaag. Het min of meer rechthoekig trapeziumvormige profiel van de contrescarpgalerij laat zich aan de beide bakstenen, kopse gevels goed herkennen.

Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit

12 november 2024

19 van 27

Via de POTERNE of gang onder de aarddekking aan de noordoostzijde van de contrescarp door en met een gemetselde, afsluitbare toegang aan de oostzijde was vanuit de contrescarpgalerij de inmiddels verdwenen grote inlaat- en inundatiesluis aan die zijde van het fort bereikbaar; een aftakking van de poterne leidt naar het bomvrije gebouw / remise G.

De CONTRESCARPGALERIJ (K) MET POTERNE EN REMISE (L) van Fort Honswijk is van belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw)
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de bomvrije toren.
- Het onderdeel is tamelijk zeldzaam en zeer representatief omdat er niet veel contrescarpgalerijen bij bomvrije torens zijn gebouwd en omdat het een goed voorbeeld is van toepassing van contrescarpgalerijen in combinatie met een poterne en een aangebouwde remise.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat talrijke kenmerkende onderdelen in exterieur en interieur behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531628: Schuilplaats met verbruiksmagazijn C / bomvrij gebouw

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531628

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1881-1885

Object: schuilplaats met verbruiksmagazijn C / bomvrij gebouw als een door een aarden dekking tegen inslagen van projectielen beveiligd onderkomen. Direct achter en deels in de courtine van de oostelijke fortwal gelegen en aan drie zijden door aardwerk gedekte SCHUILPLAATS MET VERBRUIKSMAGAZIJN C / BOMVRIJ GEBOUW, daterend uit de periode 1878-1882. In de 20ste eeuw voorzien van een nieuwe gevel. In deze gevel een getoogde toegang met dubbele houten deur uit de periode 1878-1882.

Schuilplaats met verbruiksmagazijn C / Bomvrij gebouw op Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

[Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit](#)

12 november 2024

20 van 27

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw)
- Esemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang van de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531629: Remise D

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531629

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1880

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bomvrij militair object.

Beschrijving: Ten zuiden van het entreegebouw op het zuidwestelijke bastion gelegen door aardwerk gedekte Remise D / Bomvrij gebouw, van omstreeks 1880.

Remise D/ Bomvrij gebouw op Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

Toelichting op de aanvraag rijksmonumentenactiviteit

12 november 2024

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW zoals deze is ontworpen
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Het betreft hier een onderdeel dat dateert van omstreeks 1880 en dat een voorbeeld is van een bom-vrije remise.
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531630: Remise E / Bomvrij gebouw

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531630

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1878-1882

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bomvrij militair object

Beschrijving: Ten noorden van het entreegebouw op het noordwestelijke bastion gelegen en door aardwerk gedekte Remise E / Bomvrij gebouw, uit de periode 1878-1882.

Remise E / Bomvrij gebouw op Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW zoals deze is ontworpen
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Het betreft hier een onderdeel dat dateert van omstreeks 1880 en dat een voorbeeld is van een bomvrije remise.
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531631: Remise F en remise annex Kazemat M/bomvrije gebouwen

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531631

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1878-1882

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bomvrij militair object

Beschrijving: op het noordoostelijke bastion gelegen, geschakelde en door aarde gedekte remise F en remise annex kazemat M / bomvrije gebouwen, uit de periode 1878-1882, respectievelijk 1883. In de 20e eeuw zijn beide remises voorzien van een nieuwe gemetselde gevel.

Remise F en remise annex kazemat M / bomvrije gebouwen op Fort Honswijk zijn van algemeen belang van- wege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW zoals deze is ontworpen
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich

versterkende offensieve middelen (19e eeuw).

- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- De onderdelen zijn redelijk bewaard omdat kenmerkende onderdelen en de onderlinge samenhang van beide remises behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531632: Remise G/Magazijn/bomvrij gebouw

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531632

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1878-1882

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bomvrij militair object

Beschrijving: Ongeveer tussen de courtine en de contrescarp gelegen en door aardwerk gedekte Remise G/magazijn/bomvrij gebouw, uit de periode 1878-1882. De remise met ondergelegen magazijn is vanuit de con- trescarpgalerij bereikbaar via een zijingang van de poterne.

Remise G/magazijn/bomvrij gebouw op Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW zoals deze is ontworpen
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531633: Munitiedepot H/bomvrij gebouw (kruit- en projectielenmagazijn en werkplaats)

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531633

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering:

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bomvrij militair object

Door aardwerk gedekt Munitiedepot H/bomvrij gebouw (kruit- en projectielenmagazijn en werkplaats) van Fort Honswijk is van algemeen belang:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

531634: Fortwachterswoning

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer:

531634 Kadastraal

perceel: HTN04-I-

1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1871-1886

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bijgebouwen.

Beschrijving: De fortwachterswoning (1878) van Fort Honswijk is gelegen aan de keelzijde van het zuidwestelijke bastion. De detaillering van dit gebouw komt slechts zelden voor bij bouwwerken die deel uitmaken van de NHW en ze vertegenwoordigen daarom zeldzaamheidswaarden.

De fortwachterswoning op Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategisch bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdeling (19e eeuw), b. de wedloop met zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en vanwege de kenmerkende ligging aan de keelzijde van het fort.
- Het onderdeel is representatief omdat het een voorbeeld is van een bij een verdedigingswerk ingerichte wachterswoning; het onderdeel vertegenwoordigt zeldzaamheidswaarde vanwege de beide als trapgevels uitgevoerde kopgevels.

- Onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering, alsmede diverse onderdelen – maar niet alle vensters in originele vorm – intact zijn gebleven.

531635: Poortgebouw met toegangspoterne

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer:

531635 Kadastraal

perceel: HTN04-I-

1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1878

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bijgebouwen.

Beschrijving: In de inwaarts gebogen courtine aan de westzijde van het fort gelegen, aardgedekt POORTGE- BOUW (A) met een er aan de achterzijde uitspruitende TOEGANGSPOTERNE. Het uit 1878 daterende bouwwerk telt één bouwlaag. Het poortgebouw geeft toegang tot de sterk afdalende TOEGANGSPOTERNE die uitkomt bij Remise H.

Het POORTGEBOUW (A) MET TOEGANGSPOTERNE van Fort Honswijk is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW.
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een militair-strategisch bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19e eeuw).
- Ensemblewaarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- Het onderdeel is zeldzaam omdat poortgebouwen weinig zijn toegepast in de 19e -eeuwse forten en representatief omdat het een van de schaarse overgebleven exemplaren van dit bouwtype is.
- Het onderdeel is gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering en verschillende onderdelen, waaronder de toegangspoterne, intact zijn gebleven

531636: Inundatiesluis/keersluis met brug

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer: 531636

Kadastraal perceel: HTN04-I-1829, HTN04-2132, HTN04-2133 Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1878

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bijgebouwen.

Beschrijving: De INUNDATIESLUIS / KEERSLUIS MET BRUG in de buitenoever van de natte gracht van Fort Hons- wijk is een 'hybride' constructie die bestaat uit een gemetselde en betonnen sluis met zes hoofden en een vijftal doorlaten, die aan de kant van de natte gracht elk zijn voorzien van dubbele schotbalkspanningen. De sluis met brug dateert uit 1846. Deze sluis ligt ten oosten van het fort, nabij de inrit van de parkeerplaats.

De INUNDATIESLUIS/KEERSLUIS MET BRUG aan de oostzijde van Fort Honswijk en als kering en brug deel uit- makend van de omleidingsweg, is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW
- Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van het aan militair-strategisch bouw- kunde gerelateerde bouwen, dat gebaseerd is op het systeem van inundatie en acces verdediging (19e eeuw).
- Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de NHW. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder vanwege het feit dat het (van een drietal) de enig resterende inundatiesluis bij Fort Honswijk is.
- Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering, latere inspanning van de brug en verschillende onderdelen herkenbaar zijn gebleven.

531637: Restant inundatiesluis

Adres: Lekdijk 58, 3998 NJ, Schalkwijk.

Monumentnummer:

531637 Kadastraal

perceel: HTN04-I-

1829

Datum van aanwijzing: 12 September 2014

Datering: 1845

Object: Verdedigingswerken en militaire gebouwen; bijgebouwen.

Beschrijving: Uit 1845 daterende inlaat-, inundatiesluis/keersluis in de Noordelijke Lekdijk ten oosten van Fort Honswijk, bestaande uit een drietal gemetselde bakstenen hoofden en twee ongeveer 35 meter lange en 5,00 meter brede doorlaten of kolken. De sluiskolk is in 1940 afgesloten met een betonnen wand, is later met aarde volgestort en vervolgens in 1985 vermoedelijk ten dele gesloopt in het dijklichaam opgenomen.

REstant INLAAT-, INUNDATIESLUIS/KEERSLUIS is van algemeen belang vanwege:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de NHW
- Archeologische en architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair- strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19e eeuw